

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi Liesjärven kansallispuiston laajentamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä kesäkuuta 2004 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Liesjärven kansallispuiston laajentamisesta (HE 109/2004 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (MmVL 21/2004 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Hannu Karjalainen, ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander ja ylitarkastaja Tuuli Loven, ympäristöministeriö
- apulaisjohtaja Marja-Liisa Hintsanen ja aluepäällikkö Jere Rauhala, Metsähallitus
- kunnanjohtaja Matti Setälä, Tammelan kunta
- metsäasiantuntija Sini Harkki, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksen tarkoitus on laajentaa vuonna 1956 perustettua ja vuonna 1982 laajennettua Liesjärven kansallispuistoa liittämällä siihen noin 1 530 hehtaarin suuruiset valtion omistamat alueet. Alue on valtaosin niin sanottua vanhaa valtionmaata. Osa liitettävistä alueista on hankittu valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin. Liesjärven kansallispuisto ja siihen nyt liitettäväksi ehdotetut alueet sisältyvät pääosin valtioneuvoston hyväksymään Natura 2000 -verkon Suomen ehdotukseen. Liesjärven kansallispuiston kokonaispinta-ala olisi laajennuksen jälkeen noin 2 200 hehtaaria.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Liesjärven kansallispuisto on perustettu vuonna 1956 ja sitä on laajennettu vuonna 1981.

Kansallispuiston pinta-ala on 660 hehtaaria. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä kansallispuiston laajentamista hallituksen esityksen mukaisesti liittämällä siihen noin 1 530 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotta kansallispuistosta muodostuu riittävän suuri kokonaisuus. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 11 § edellyttää kansallispuistojen olevan vähintään 1 000 hehtaaria pinta-alaltaan. Etelä-Suomessa sijaitsevien kansallispuistojen on yleisesti arvioitu olevan suojelutavoitteisiin ja -tarpeisiin nähden liian pieniä.

Kansallispuistot ovat kaikille avoimia luonnonnähtävyyksiä. Puistojen perustamisella säilytetään koskemattonta luontoa ja turvataan luonnon monimuotoisuutta, jossa kasvit ja eläimet saavat olla rauhassa ja luonnon oma, jatkuva muutosprosessi voi toteutua. Ilmaston muutos, vieraat eliölajit ja talousalueiden maankäyttö vaikuttavat myös kansallispuistojen tilaan. Sekä yksittäisiä alueita että koko suojelualueverkostoa joudutaan yhä useammin aktiivisesti hoitamaan luonnon omien prosessien, rakenteiden, lajien sekä kehityskulkujen ylläpitämiseksi ja palauttamiseksi. Kansallispuistojen merkitys myös eläimistön suojelussa on suuri siksi, että Suomessa ei muutoin ole alueita, jotka esimerkiksi hankalien luonnonolosuhteittensa vuoksi olisivat suojassa.

Liesjärven kansallispuiston laajennus parantaa huomattavasti alueen suojeluarvoa sen tärkeimpien ominaisuuksien, metsä- ja rantaluonnon sekä maiseman kannalta. Puistoon tulee laajennuksen kautta lisäksi keidassuo ja vesiluontoa. Laajennusalueet sisältyvät pääosin valtioneuvoston 20.8.1998 hyväksymään Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotukseen ja valtioneuvoston 8.5.2002 hyväksymään Suomen Natura 2000 -verkoston täydentämisehdotukseen.

Valiokunta pitää laajennusta tarkoituksenmukaisena myös kansallispuiston virkistyskäytön kannalta. Kansallispuistossa oli vuonna 2003 noin 15 000 käyntikertaa. Kun aluetta laajennetaan, myös virkistyskäyttömahdollisuudet paranevat.

Liesjärven kansallispuistossa on jo hyvät peruspalvelut yleisölle esittelyn ja osin myös ope- tuksen tarpeisiin. Kansallispuistoon liitettävään

alueeseen sisältyy Kaksvetisen alue ja Perhon vanhojen metsien suojelualue, jotka ovat entisen Tammelan metsäoppilaitoksen ns. opetusmetsää. Alueeseen on nykyisin käyttösopimus Forssan ammatti-instituutin luonnonvarayksiköllä. Valiokunta pitää tärkeänä, että instituutin toimintamahdollisuuksien turvaaminen otetaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioon.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa sovitaan yhteen luonnonsuojelulliset tavoitteet ja virkistyskäytön tarpeet. Liesjärven kansallispuisto muodostaa tärkeän osan laajempaa vapaa-ajan reitistöjen verkostoa Hämeen järviylängöllä. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulee huolehtia siitä, että kansallispuiston alueelle voidaan sovittaa luontomatkailuyritysten asiakkaita varten varustelttapaikkoja ja opastus- ja palvelurakenteita sekä yhteismahdollisuudet seudullisiin reitistöihin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan tarkastellut hirvien alueella aiheuttamia metsä- ja liikennevahinkoja ja katsonut, että kansallispuistoon ei tule asettaa ehdotonta metsästyskieltoa, vaan hirvieläin- ja pienpetokantojen sääntelemiseksi metsästys tulee sallia hoito- ja käyttösuunnitelmaan sisällytettävällä ajallisa ja alueellisella ohjauksella.

Ympäristövaliokunta toteaa, että luonnonsuojelulain 15 §:n 2 kohdan mukaan kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla vähentää eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on tullut liian runsaslukaiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi. Luonnonsuojelulain 16 §:n nojalla kansallispuiston ja luonnonpuiston rauhoidussäännöksistä voidaan asetuksella säätää muitakin kuin 14 ja 15 §:ssä mainittuja poikkeuksia, jos ne eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Poikkeukset voivat koskea muun muassa oikeutta metsästää.

Edelliseen viitaten valiokunta toteaa, että riistanhoitoperusteinen metsästys on voimassaolevan lainsäädännön mukaan mahdollista. Lisäksi hirvenajo on nykyisen puiston alueella sallittu ja voidaan sallia myös laajennetun puiston alueel-

la. Luonnonsuojelulain 16 §:n osalta valiokunta viittaa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston perustamislakia koskevassa mietinnössään (YmVM 17/2004 vp) esittämäänsä lausumaan kansallispuistoja koskevan lainsäädännön tarkistamisesta perustuslain 80 §:n vaatimuksia vastaavaksi. Valiokunta korostaa, että kansallispuisto on laajennuksen jälkeenkin alueellisesti melko pieni. Koska kansallispuiston metsät eivät ole metsätalouden piirissä, ne vanhenevat ja muuttuvat siten vähitellen hirvieläimille huonosti sopiviksi ympäristöiksi. Valiokunnan mielestä yleistä metsästysoikeutta kansallispuistossa ei näillä toimenpiteillä avata.

Ympäristövaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että valtioneuvosto selvittää kansallispuistojen eri käyttäjäryhmien näkemyksiä puistojen erilaisista virkistyskäyttömahdollisuuksista ja niiden yhteensovittamisesta siten, että kansallispuistojen luonnonsuojelliset arvot turvataan. Erityisesti Etelä-Suomen kansallispuistoihin kohdistuvat kasvavat virkistyskäyttöpaineet edellyttävät tätä koskevien strategiatason linjausten valmistelua. Samalla tulee valiokunnan mielestä selvittää kansallispuistojen käyttöä ja

hirvieläinkantojen sääntelyä Etelä-Suomen kansallispuistoissa.

Valiokunnan tiedossa on, että ympäristöministeriön tarkoituksena on asettaa eri asiantuntija- ja intressitahoista koostuva työryhmä, jonka tehtävänä olisi etsiä yleisesti hyväksytty, luotettava ja käyttökelpoinen malli eteläisen Suomen kansallispuistojen hirvieläinkantojen määrän arvioimiseksi sekä niiden mahdollisesti aiheuttamien vahinkojen todentamiseksi itse kansallispuistoissa ja niiden vaikutusalueella. Työryhmän tehtävänä olisi myös luoda periaatteet, joiden perusteella kansallispuistojen hirvieläinkantojen pienentämiseen voitaisiin tarvittaessa ryhtyä nykyisen luonnonsuojelulain mukaisesti. Tämän lisäksi työryhmän tehtävänä olisi luoda eri käyttäjäryhmät huomioon ottavat pelisäännöt kansallispuistojen käyttöle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Heidi Hautala /vihr
jäsen. Susanna Haapoja /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Kari Kärkkäinen /kd (osittain)
Jouko Laxell /kok

Mikaela Nylander /r
Heikki A. Ollila /kok
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vas
Ahti Vielma /kok
Pia Viitanen /sd
vjäs. Esa Lahtela /sd (osittain)
Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.

VASTALAUSE

Perustelut

Liesjärven kansallispuistoon ei tule sallia vapaa- metsästysoikeutta. Luonnon monimuotoisuuden säilymisen takia on eläinkantoja voitava kuitenkin säännellä.

Liian suuri hirvitiheys voi aiheuttaa kansallispuistossa tuhoa kasvillisuudelle ja puustolle. Samoin suuri hirvikanta lisää liikenneonnettomuuksien vaaraa alueella.

Pienpedot, jotka eivät välttämättä kuulu Suomen luontoon, puolestaan tuhoavat pieneläimistöä, lintuja ja linnunpesiä. Nyt tapahtuva luonnonpuiston laajentaminen lisää tarvetta eläinkantojen seurantaan ja mahdollisesti niiden kan-

tojen sääntelyyn. Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää myös lausunnossaan tähän asiaan huomiota. Ympäristövaliokunnan olisi mielestämme pitänyt ottaa tämä huomioon ja lausua ehdotuksemme mukaan.

Ehdotus

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että Liesjärven kansallispuistossa luvanvarainen metsästys sallitaan hirvieläin- ja pienpetokantojen sääntelyn vuoksi, jotta puistossa luonnon monimuotoisuus voidaan säilyttää.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2004

Unto Valpas /vas
Esa Lahtela /sd